

Talarmanus till presentationen SMART SURF

1 Introduktion

Vad roligt att du ska prata med barn om säkerhet på mobilen och på nätet!

Nedan hittar du instruktionen och talarmanus/stolpar för SMART SURF-presentationen. Presentationen omfattar 13 bilder och är tänkt att vara ungefär 60-90 minuter lång. Den riktar sig till barn på mellanstadiet (9-12 år) och är tänkt för en grupp av max 25 barn. Innehållet har Telia utvecklat i samarbete med framförallt Rädda Barnen, men också med Friends.

Tanken är att det hellre ska vara en diskussion med många frågor och interaktivitet, än en strikt föreläsning. Barnen ska alltså lära genom reflektion och att själva i samtal upptäcka rimliga gränser, mer än genom förmaning. Dock är det viktigt att sätta sig in i frågorna via talarmanuset för att kunna leda diskussionen i rätt riktning och veta och förstå vilken hållning vi som vuxna behöver ha i dessa viktiga frågor.

2 Material och Förberedelser

Här kommer här några tips på hur du kan förbereda dig på ett bra sätt.

- Stäm av med din samarbetspartner, vem som pratar om vad.
- Kolla med läraren vilka tekniska möjligheter som finns för presentationen.
- Ta med dig dubbelsidig utskrift av sammanfattningen att dela ut till alla barn och läraren efter presentationen. Denna "lapp" ska barnen ta med sig hem så att föräldrar/vårdnadshavare vet vad vi pratat om.
- Du behöver inte skriva ut bilderna. Däremot är det bra att ha med sig presentationen på en USB sticka eller skicka den till läraren - då har du den även om din dator inte skulle fungera eller om skolans projektorladd inte passar med din dator .
- Kom i god tid innan du ska börja. Om du har tillgång till rummet, se till så att du känner dig trygg i rummet och att du kan få ordning på tekniken.
- Ställ datorn så du inte behöver vända dig i konstiga vinklar när du ska byta bild i presentationen.
- Om någon ställer frågor du inte kan svara på så är det ingen fara. Det är bättre att du säger att du inte vet, än att du hittar på ett svar som kan vara felaktigt. Stäm av med läraren efteråt om det blev obesvarade frågor som hon/han behöver följa upp.
- Be läraren ta ansvar för att barnen deltar på ett sätt som är bra för hela gruppen, dvs läraren bör vara en aktiv lärare i rummet, även om det är du och din kollega som presenterar och leder diskussionen.

3 Hur pratar man med barn?

- Se till att alla barn få delta i diskussionen
- Undvik individuella uppföljningsfrågor med barn under presentationen för att han/hon inte behöver känna sig uthängda i en individuell fråga. Lyft istället resonemanget till en allmän nivå.
- **Kom ihåg – fota inte barnen!**

Frågor som kan dyka upp och svarsförslag

Q&A, angående företaget (Telia):

- "Ni är från Telia, ni är bara här för att sälja."
Det finns många telekombolag, och vi kommer från Telia och vi är för att prata om hur man surfar smart!
- "Är ni från Telia? Min router fungerar inte."
Vad tråkigt. Hoppas dina föräldrar kontaktar Telia och får hjälp.
- "Jag har en kompis som har Telia och hans telefon bara hackar..."
Vilket bra exempel, ibland kan det bero på man har svarat på ett okänt nummer eller mail. Låt oss prata om vilka risker det finns.

Q&A, elevernas egna erfarenheter:

- "Jag har fått ett kedjebrev där de säger att min familj ska dö om jag inte svarar."
Vad läskigt och vilket bra exempel på när någon försöker luras på nätet. Om man får sådan här kedjebrev är det bra att prata med någon vuxen.
(Gå inte in på följdfrågor som rör den specifika personen. Om barnet verkar vilja prata om mer personliga saker, hänvisa till att barnet får prata med någon vuxen efteråt).
- "Jag har fått fejkmail. En kille som sa att han skulle börja i klassen och ville ha mina personuppgifter."
Vad obehagligt och vilket bra exempel på en vanlig risk på nätet, att någon säger att de är någon som de inte är. Vi kommer att prata mer om det.
- "En risk är att en pedofil tar kontakt och vill ha bilder. Om man berättar om det kan det komma någon drive by och skjuta en."
Ja, det är en risk att någon med dåliga avsikter tar kontakt med barn och te x vill ha bilder. Och det också vanligt att sådana personer hotar. Om man är med om något sådant är det bra att prata med någon vuxen, även om någon säger att det kommer att hända något hemskt om man gör det.

Q&A, elevernas inställning:

- "Jag ringde BRIS och trollade (busringde)..."
Vad bra att du känner till numret. BRIS är en bra organisation som man ringa till om man har något problem.

Creator
Anna Augustson

- "Måste man ta pappret? (information till föräldrar)
Ja, jag vill att alla tar med sig pappret hem.
- "Jag bryr mig inte om detta."
Undvik att uppmärksamma... signalera till läraren om det blir för stökigt.

4 Telias engagemang för barns rättigheter (bakgrundsinformation)

Barn och ungdomar är aktiva användare av Telias tjänster. Vi har ett ansvar att stärka och skydda barn, deras föräldrar och vårdnadshavare med utgångspunkt i Barnrättsprinciperna för företag.

Bland annat jobbar Telia för att stärka barns rättigheter och mot sexuella övergrepp på barn. Här är några av våra konkreta aktiviteter:

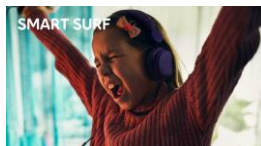
- Vi deltar aktivt i kampen mot spridning online av material som skildrar sexuella övergrepp på barn
- Vi erbjuder tjänster som skyddar barn och som gör det möjligt för vårdnadshavare att sätta tidsgränser för nätsurfande och blockera webbsajter med olämpligt innehåll. Vi erbjuder också verktyg som möjliggör begränsning av exponering för olämpligt TV-innehåll. Det innebär inte någon övervakning av barnet (barnen har också rätt till integritet). Inte heller kan dessa tjänster ersätta den närvarande föräldern/vårdnadshavare.
- Vi jobbar med organisationer som:
 - Rädda Barnen – för att utveckla oss själva med avseende på barns rättigheter i förhållande till hela vår verksamhet
 - World Childhood Foundation – för att stödja arbetet och samarbeta mot sexuella övergrepp på barn
 - Friends – för att göra internet till en tryggare plats för barn och unga
 - GEN-PEP – för ett fysiskt aktivare liv
- Telia har tagit fram SMART SURF för att kunna prata direkt med barn och unga om vikten av ett säkert beteende på nätet.

Se telia.se för mer information. Vid frågor kan du kontakta anna.augustson@teliacompany.com.

5 Talarmanus

Bild 1: SMART SURF

Hej!

Mitt namn är xx.

(Om relevant: Jag jobbar på Telia, ett av flera företag i Sverige som jobbar med nätet och gör det möjligt att vara online på smartphones, datorer och surfplattor. Vi ser också till att det går att ringa inom Sverige och till och från utlandet. Vi tycker det är viktigt för både barn och vuxna att våra tjänster funkar bra och att de som använder dem mår bra och får ett bättre liv genom att vara uppkopplad.)

Vi vill **prata med er idag om säkerheten online och ge smarta tips!**

Telia har tagit fram den här presentationen tillsammans med Rädda Barnen, som är en organisation som vill stärka och skydda alla barn.

Bild 2: Härliga möjligheter

För att få en överblick: fråga barnen

- Vilka av er har en egen mobiltelefon eller får ibland använda mobiltelefon av föräldrar/familjemedlemmar?

Notera att det är viktigt att bekräfta de som inte har mobiltelefon för att de inte känner sig uteslutna. T.ex. låt de senare svara på frågan om bra/dåliga hemligheter (Se nedan). Bekräfta också genom att säga t.ex. att det är bra för att de har mycket mer tid för annat istället...

- Vad gör ni mest på mobilen eller datorn?
Låt barnen kortfattat nämna olika appar, sociala medier och spel som de använder. Anteckna gärna på tavlan, så får man en överblick.

Aktiveringsövning:

Låt barnen diskutera fyra och fyra (tre och tre går också bra) i ungefär 2-3 minuter:

1. **Vad är det bästa som man kan göra på nätet?**
2. **Känner ni till några risker på nätet? Varje grupp får skriva 1 eller 2 risker på tavlan.**

Diskutera det som står på tavlan och vilka områden som ni kommer att gå genom under presentationen. OBS: det kan förekomma svåra ord/begrepp som t. ex. pedofil. Förklara dessa i dina egna ord. Du kan alltid be klassläraren om stöd.

Sammanfatta:

Att ni kommunicerar med andra människor på nätet är i grunden någonting positivt och helt naturligt. **Internet är en fantastisk plats** för att hitta nya vänner och knyta kontakter på. Det är viktigt att ni vet att det också finns risker på nätet. Risker som finns är att man kan få sitt konto kapat eller att någon fiskar dina bilder, eller att en vuxen person söker kontakt med barn i dåliga avsikter.

Idag kommer vi att prata om sådant som är bra att känna till på nätet för att hantera risker. Det är långt ifrån allt man behöver veta men en start.

Bild 3: Smarta lås

SMARTA LÅS

Diskutera med barnen:

- **Vad är det vi ser här?**

Förklara vid behov: Det här är olika sätt på att låsa sin telefon. Man kan låsa sin telefon: med en kod, med ett mönster, med ett lösenord, eller med sitt fingeravtryck. Man ska också låsa sin dator och surfplatta med ett lösenord

- **Varför är det smart att låsa sin telefon?**

Vid behov komplettera/förklara att

Om ni skulle tappa telefonen och den är låst:

- Då är all information som du har på telefonen säker – ingen kan se dina foton, meddelanden, spel osv.
- Då kan ingen använda det du laddat på ditt kontantkort.
- Det går inte heller att använda telefonen och dina föräldrar får ingen jätteräkning.

Förklara att

- Lösenordet ska vara svårt att gissa – man kallar det för ett komplext lösenord
- så klart ska man **inte berätta lösenordet för någon**
- man inte ska ha samma lösenord överallt
- att man inte ska skriva upp det på en lapp som man bär med sig tillsammans med telefonen.
- information om födelsedagar och namn på husdjur och familj är enkelt att komma åt via Facebook till exempel
- att skriva orden eller namnen baklänges gör inte heller lösenordet starkare
- ett lösenord med färre än åtta tecken är lätt att knäcka
- man ska byta ut sina lösenord med jämna mellanrum.

Interaktiv övning:

Creator
Anna Augustson

- Förklara hur det går till: Om man håller med så visar man tummen upp, om man inte håller med så visar man tummen ned.
 - Börja med ett påstående för att se om alla förstår: "Jag tycker det är kul att spela spel på mobilen".
 - Låt barnen rösta om följande är ett bra (tumme upp) eller dåligt (tumme ner) lösenord
 - 123456 (dåligt)
 - 11111111 (dåligt)
 - 7983QPOS+ (bra)
 - Sommar (dåligt)
 - Hejhej (dåligt)
 - Hemligt (dåligt)
 - Kalleanka (dåligt)
 - RRaberw99 (bra)
- b) Lösenord (dåligt)
c) Namnet på ditt husdjur (dåligt)

Diskutera vilken information som man har på telefonen eller i sin dator som kan vara viktig/personlig och värdefull. Vilken information ska man hantera som hemlig och inte dela ut på olika sätt, tex via sociala media? Låt barnen komma med förslag.

Sammanfatta med att man ska vara försiktig med att lämna ut

- Sitt riktiga namn
- Adress
- Kontaktuppgifter till vänner
- Väldigt personliga bilder
- Lösenord
- Sånt som man normalt sett inte skulle hänga upp på en anslagstavla...

Bild 4: Bluffsamtal

Interaktiv övning:

Låt barnen bekräfta med tummen upp, eller dissa ditt påstående med tummen ner.

"Om jag fick ett sånt här meddelandet som det på bilden:

- Jag ringer genast upp numret.
- Jag raderar meddelandet.
- Jag frågar mina kompisar om de också har fått ett sånt sms.
- Jag pratar med mina föräldrar om det.

Date	2018-01-08	Page	7 (13)
Identifier	Document id	Version	1.1
Relation	Object id.	Approved	

Creator
Anna Augustson

Förklara att:

Man ska vara försiktigt – det kan vara ett bluff sms/samtal.

Den som skickar ett sånt meddelande kan vilja lura dig på pengar. Om du ringer ett sånt nummer måste du kanske betala mycket. Till exempel 1 minut - 30 kronor. Det kan bli jättedyrt. Det kan också vara så att din telefon infekteras av virus när du svarar på meddelandet. Då kommer informationen i telefonen att bli stulen/skadad. Det kan hända att samma meddelande med viruset skickas till alla dina kontakter som finns i telefonen.

Därför bör du aldrig svara på samtal eller meddelande från en okänd avsändare.

[Text från Telias hemsida -> Vuxenmaterial: Svara inte på samtal från utlandet som du inte känner igen eller förväntar dig att få. Har du ett missat samtal som inleds med ett utlandsnummer bör du inte ringa upp. Det kostar ingenting att svara på ett sådant samtal, däremot är det förenat med en kostnad att ringa upp utländska nummer. Därför är det extra viktigt att inte ringa upp nummer man inte känner igen.]

Bild 5: Riktiga pengar

”Köp i appen” är något att ha koll på. I många appar för mobil och smartphone är det möjligt att köpa saker inuti appen, det vill säga att handla för riktiga pengar utan att öppna App Store eller Google Play. [På engelska kallas dessa mikrotransaktioner för IAP – ”in app purchases” (”köp inuti appen” på svenska)] **Detta är vanligt i många gratisspel.**

Fråga barnen: har ni ett exempel på detta?

Exempel på köp kan vara extraliv i ett spel, ett fint ”skin” till ens karaktär i ett spel eller betalning för att ta sig förbi ett svårt hinder. För apputvecklare är detta ett sätt att tjäna pengar på en app som i övrigt går att ladda ner kostnadsfritt.

Förklara att: Kostnaden för köp inuti appar brukar variera mellan ungefär 7-1000 kronor. **Det går att stänga av möjligheten att genomföra köp i appen i inställningarna för din telefon eller surfplatta. Prata med en vuxen som hjälper er att göra inställningarna.**

[Instruktion till vuxen:

På iPhone och iPad görs detta under Inställningar → Allmänt → Begränsningar → Köp inuti app; på Android är det en inställning i Google Play-menyn: Inställningar → Kräv autentisering vid köp.]

Bild 6: Fota, filma och dela

Diskutera med barnen: Delar ni bilder?

Nu ska vi göra en interaktiv övning om att dela bilder och filmer på nätet.

Notera att inget rätt eller fel finns utan reflektionen och diskussionen är det viktiga.

- Jag kommer att be några av er att förklara sitt ställningstagande
- Efter diskussionen är det tillåtet att byta åsikt, dvs ändra sin tumme.

Frågorna

1. Innan jag lägger upp en bild eller video där mina kompisar finns med så ska jag alltid fråga dem.
[Påminn om att det är viktigt att alla tycker det är ok att vara med på en bild eller video på nätet. Om man har lagt upp den så sprider den sig snabbt och är svårt att få bort.]
2. Om mina föräldrar skulle lägga upp en bild på nätet av mig utan att fråga, då tycker jag att det är ok, ej ok eller det beror på?
3. Det är OK att Facebook och Instagram inte behöver fråga mig om tillåtelse att använda bilderna,. Jag tycker att det är bra, eller dåligt eller mittemellan/vet inte.

Förklara att:

- Det är viktigt att alla tycker det är ok att vara med på en bild eller video på nätet. Om man har lagt upp den så **sprider den sig snabbt och är svårt att få bort**. Tex kan någon ha gjort en screen shot av bilden och delar den på andra ställen.
- Andra kan använda dina bilder på ett sätt som du inte tänkt. Snapchat har till exempel rätt att
 - använda dina bilder utan att du får ersättning för det.
 - lagra dina bilder, visa dem, bearbeta dem med till exempel andra färger.
 - sälja vidare live-material, eftersom bilderna är offentliga – precis som bilder på ett öppet Instagram-konto.

Därför:

- Fråga alltid kompisarna innan du lägger upp en bild eller en video på dem.
- Tänk till om bilden verkligen är bra för dig eller den person som är med på bilden. Visa respekt.
- Diskutera gärna med vuxna att de ska fråga er innan de lägger upp en bild eller video med er!

Förklara att det kan vara brottsligt att lägga upp en bild med en person som inte aktivt gett sitt ok för detta. T.ex. om man fotograferar någon i smyg i en dusch och lägger ut mot den fotograferade personens vilja så kan det vara ett brott och man kan polisanmälas. Det finns ingen åldersgräns för polisanmälan.

Bild 7: Schysst på nätet

Inledning:

Det här med bilder kan ju vara ett problem när det gäller kompis-skap. Hur är man med sina kompisar och andra på nätet?

Många känner sig lite ledsna och ensamma ibland bland kompisar och på nätet. Och samma regler gäller på nätet som i verkliga livet för att alla ska må bra.

Diskutera i era fyra/tre-grupper om vad ni blir ledsna av på nätet och sedan om möjliga sätt att hindra detta, dvs bra sätt att vara på nätet.

Låt barnen skriva på tavlan i två olika kolumner: Dåligt / Bra sätt

Gå igenom och fyll i med dessa om de saknas:

Dåligt:

- Svära mot andra
- Ge andra fula namn
- Sprida rykten
- Låtsas vara en annan och skriva saker som den inte skulle göra
- Sprida personlig information om en annan person, tex bilder eller hur den mår
- Att inte låta en person vara med i spel eller app
- Hot
- Filma och dela trots att en person inte vill det

Bra sätt:

- Behandla andra schysst
- Kommentera bara om du vill säga något bra om saken
- Var positiv
- Tänk till extra innan du delar foton och texter
- Ta bort hatkommentarer (så att det inte blir normalt/normaliserat)
- Säg ifrån om/när du ser något dåligt
- Dela inte kränkande bilder
- Dela inte bilder som kan vara skrämmande eller otrevliga för andra (ex våld, men också sexuella bilder, bilder på snoppar etc)
- Låt andra vara med

Bild 8: Vem där?

Vi har pratat om att låsa telefonen eftersom den innehåller din egendom - kontakter, inloggnings till sociala nätverk, all information från e-post, dina foton m.m. Vi har också pratat om att man ska vara försiktigt med att dela bilder.

Vad mer är viktigt att tänka på? Vet man alltid vem man har att göra med på nätet? Stämmer alltid profilbilderna och profil-informationen?

Det som är både bra och dåligt med nätet är att **man kan låtsas vara någon annan än den man egentligen är**. Bra för att man som barn har en plats där man kan få leka och låtsas vara någon annan än man känner att man är varje dag. Dåligt för att det betyder att vuxna människor kan låtsas vara barn och elaka personer kan låtsas vara snälla och sedan lura en. Därför ska man alltid vara försiktig med kontakter som man inte känner i verkliga livet

Självklart kan man skaffa nya kontakter och vänner på nätet. Man ska bara vara försiktig med att lämna ut personlig information till en sådan vän, eftersom man inte kan vara helt säker på vem det verkligen är.

Om man vill träffa en vän från nätet på riktigt **så ska man ta med sig en vuxen vid första träffen**. För att se vem personen är och om det verkligen är en person som man vill träffa. Om allt funkar bra så har man fått en ny vän på riktigt, och var det inte den man trodde, så är man säkert glad att man har en vuxen med sig som kan ordna upp det hela.

Några exempel på när någon låtsas vara en annan än den som den är och man ska vara lite extra försiktig:

Exempel 1

En person som du inte känner skriver att han/hon kan hjälpa dig att få fler följare. I gengäld frågar han/hon om viss information, försöker få ett foto. Till exempel ett foto av dig i ditt hus, där det är möjligt att se om det finns några dyra saker hemma. Det kan hjälpa brottslingar att bestämma om det finns saker att stjäla.

Exempel 2

Ett annat exempel är att någon låtsas att vara en kändis –till exempel en Youtuber. Och han eller hon vill bli vän med dig på Instagram. Det är tyvärr ganska osannolikt och det kan istället vara en person som vill ha något av dig.

Exempel 3

Ytterligare ett exempel är någon som säger sig jobba för ett modeföretag och ber om en fin bild av dig och börjar prata om att kunna erbjuda dig modelljobb. Han/Hon fortsätter att be om fler bilder, kanske med mindre kläder och så småningom kan det komma hot av olika slag. Då är det viktigt att veta att man **ALLTID KAN SÄGA NEJ, BLOCKA OCH ANMÄLA** och PRATA MED EN VUXEN som man litar på. Så fort en vuxen person blir inblandad så brukar dessa personer försvinna.

Creator
Anna Augustson

Relation
Object id.

Kom ihåg att del ALDRIG är du som gjort fel när någon börjar komma med hot. Det är OLAGLIGT ATT HOTA någon och personer som gör det på nätet ska polisanmälas. Det är heller aldrig för sent att säga till eller prata med någon vuxen.

Ibland kan det vara oerhört svårt att förstå att det är en bluff. Det finns 25-åringar som låtsas vara 12 och som pratar och ser ut som en 12-åring (på profilbilden). Den personen kanske man inte "avslöjar" men om man inte lämnar ut någon personlig information eller går med på att göra saker som man inte vill så är det ingen skada skedd.

Interaktiv övning

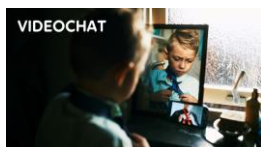
- Läs upp nedan påstående för att se om barnen är med i diskussionen. Tumme upp för att hålla med, tummen ner om man inte håller med.

Man ska vara försiktig med att lämna ut sitt namn och sin adress till andra på nätet. [*Påminn om att eftersom man inte kan vara helt säker på vem den andra personen är, så ska man inte lämna ut mer information än sitt namn eller profil utan att rådfråga en vuxen först.*]

Om jag chattar eller skriver med någon på internet så kan jag alltid lita på att den personen är den som han eller hon säger. [*Påminn om att på nätet kan man låtsas vara någon annan än den man egentligen är. Det betyder att vuxna människor kan låtsas vara barn och elaka personer kan låtsas vara snälla och sedan lura en. Därför ska man alltid vara lite försiktig med kontakter som man inte är säker på. Låt gärna någon vuxen veta vilka ni pratar med på nätet*]

När jag träffar en vän från nätet på riktigt för första gången så tar jag med mig en vuxen. [*Påminn om att man ju inte kan vara helt säker på vem som kommer dyka upp på träffen, då är det skönt att veta att man har en vuxen med sig.*]

Bild 9: Videochat

Vem har och använder webb-kamera? Hur? Använder ni video-chatt på mobilen? Hur och varför?

Samma försiktighet gäller för Webbkameror som det vi tidigare pratade om när det gäller kontakter. Man ska vara försiktig. Ibland kan oärliga vuxna personer säga till att du ska sätta på webbkameran men säga att deras egen är trasig. Och då ser ju den personen dig men inte du den. Det betyder att det kan vara någon helt annan person bakom kameran än den du tror, den som det ser ut som på profilbilden.

- Bestäm gärna tillsammans med dina föräldrar hur du ska göra när du ska videochatta med någon.
- **Se till att båda har på kameran om det är någon som du inte träffat i verkliga livet**

Bild 10: Var är du?

På samma sätt som att man inte bör dela sin adress med okända personer på nätet så bör man heller inte dela sin position / berätta för alla exakt var man är.

När man har positioneringen påslagen så kan andra få reda på var man befinner sig. Det kan finnas dem som vill söka upp dig, men som du inte vill eller bör träffa.

Vi vill därför rekommendera att man stänger av sin positionering i olika appar om man inte behöver det. Det är onödigt att visa alla "vänner" var man är vid alla tillfällen.

Bild 11: Bra Hemligheter – Dåliga Hemligheter

Diskutera med barnen:

Har ni några exempel på en bra och en dålig hemlighet?

Bra hemligheter är till exempel födelsedagspresenter eller julklappar, hemliga svamp-ställen – **sådant man blir glad av**. Bra hemligheter berättar man inte för någon annan.

Dåliga hemligheter är saker som **man blir ledsen av** eller som gör att man får ont i magen. Dåliga hemligheter får man berätta – även om någon har sagt att man inte får det. Man till och med ska berätta det för någon. Exempel: man har skickat eller fått en elak kommentar av någon, man har blivit eller själv bannat någon från ett spel, om man inser att det var dumt gjort, någon har gjort något och sagt att man absolut inte får berätta det, man har sett något otäckt på nätet eller att man har fått ett hotfullt kedjebrev. Sådant kan man må dåligt av och då är det bra att berätta det för en vuxen så kan den personen hjälpa en.

Man kan alltid säga NEJ, även på nätet. Det kan gälla olika **utmaningar** som kompisar vill att man ska delta i, eller något som en "vän" på nätet ber en göra, men som inte känns bra.

Bild 12: Om något händer

Om något har hänt som känns jobbigt på nätet så är det viktigt att du berättar för någon. Även om du känner dig dum, du kanske tror att det är ditt fel. **Men du är inte dum!** ALLA gör misstag och de går att reda ut!

Creator
Anna Augustson

Det viktigaste är inte alltid vem du berättar för utan **att** du berättar för någon. **Om någon har fått dig att göra något på nätet som känns jobbigt så är det aldrig ditt fel utan berätta för någon vuxen så kan de hjälpa dig med det. Det är vuxnas jobb.**

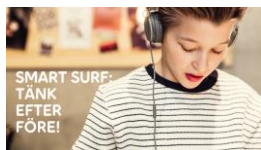
Prata med en vuxen som du har förtroende för till exempel med

- Pappa/Mamma
- Äldre syskon/Kusin
- Skolkuratoren
- Tränaren

När något har hänt och ni inte vill prata med en närstående person kan ni vända er till en organisation. Det finns till exempel Rädda Barnen, Bris och Friends som man kan ringa, chatta eller mejla till. BRIS t.ex. kan man ringa gratis och anonymt om man är under 18 år. Där får man råd och hjälp.

Nummer finns på lappen som ni får efter den här lektionen.

Bild 13: SMART SURF: Tänk efter före!

Låt barnen diskutera i grupper av 4 vad man ska tänka på för smart surf (2 min). Varje grupp ska sedan säga en sak, utan att upprepa vad en annan grupp har sagt.

Komplettera om någonting saknas:

- **Man ska inte välja användarnamn som avslöjar ens eget riktiga namn**
- **Inte dela foton, kontaktuppgifter eller din position (GPS/geo-tagging) med någon du inte har träffat i verkliga livet (eftersom inte alla är den som de säger sig vara)**
- **Låt gärna någon vuxen veta vilka du pratar med på nätet**
- **Rådfråga en vuxen om du är osäker vem du har kontakt med**
- **Träffa inte en person du lärt känna på nätet utan att ha med en vuxen till träffen**

Interaktiv slutövning

Jag lärde mig någonting nytt idag. *Direkt återkoppling från barnen efter presentationen.*

Jag tycker att den här lektionen var bra. *Direkt återkoppling från barnen efter presentationen.*

Avrunda med att fråga om någon har frågor. Glöm inte att tacka att vi fick komma idag.

Dela ut PDF och förklara att det finns en sammanfattning för föräldrarna samt kontaktuppgifter till organisationer.

Anteckna gärna barnens och lärarens kommentarer och förbättringsförslag och vidarebefordrar dem till anna.augustson@telicompany.com.

